

Poučení poškozeného v trestním řízení

V trestní věci vedené proti obviněnému xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx, narozenému xxxxxxxxxxxxxx, stíhanému pro xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx trestního zákoníku

máte jako poškozený podle zákona č. 141/1961 Sb. trestního řádu, ve znění pozdějších předpisů následující práva:

Podle § 43 odstavec 1 trestního řádu ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma, nebo na jehož úkor se pachatel trestným činem obohatil (poškozený), má právo činit návrhy na doplnění dokazování, nahlížet do spisů, činit si výpisky a poznámky a na svoje náklady pořizovat kopie spisů a jejich částí (§ 65 odstavec 1 trestního řádu), zúčastnit se sjednávání dohody o vině a trestu, zúčastnit se hlavního líčení a veřejného zasedání konaného o odvolání nebo o schválení dohody o vině a trestu a před skončením řízení se k věci vyjádřit.

Podle § 43 odstavec 2 trestního řádu se za poškozeného nepovažuje ten, kdo se sice cítí být trestným činem morálně či jinak poškozen, avšak vzniklá újma není způsobena zaviněním pachatele nebo její vznik není v příčinné souvislosti s trestným činem.

Podle § 43 odstavec 3 trestního řádu je poškozený oprávněn také navrhnout, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému povinnost nahradit v penězích škodu nebo nemajetkovou újmu, jež byla poškozenému trestným činem způsobena, nebo vydat bezdůvodné obohacení, které obžalovaný na jeho úkor trestným činem získal. Návrh je třeba učinit nejpozději u hlavního líčení před zahájením dokazování (§ 206 odstavec 2 trestního řádu); je-li sjednána dohoda o vině a trestu, je třeba návrh učinit nejpozději při prvním jednání o takové dohodě (§ 175a odstavec 2 trestního řádu). Z návrhu musí být patrné, z jakých důvodů a v jaké výši se nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy uplatňuje nebo z jakých důvodů a v jakém rozsahu se uplatňuje nárok na vydání bezdůvodného obohacení. Důvod a výši škody, nemajetkové újmy nebo bezdůvodného obohacení jste povinen doložit. Podle § 44 odstavec 3 trestního návrh nelze podat, bylo-li o nároku již rozhodnuto v občanskoprávním nebo jiném příslušném řízení.

Podle § 43 odstavec 4 trestního řádu jste-li obětí trestného činu podle zákona o obětech (§ 22 zákona o obětech trestných činů), máte právo v kterémkoliv stádiu trestního řízení učinit prohlášení o tom, jaký dopad měl spáchaný trestný čin na Váš dosavadní život. Prohlášení lze učinit i písemně.

Podle § 43 odstavec 5 trestního řádu se poškozený může výslovným prohlášením sděleným orgánu činnému v trestním řízení vzdát procesních práv, která mu trestní řád jako poškozenému přiznává.

Podle § 44 odstavce 1 trestního řádu oprávnění poškozeného nemůže vykonávat ten, kdo je v trestním řízení stíhán jako spoluobviněný.

Podle § 44 odstavec 2 trestního řádu, je-li počet poškozených mimořádně vysoký a jednotlivým výkonem jejich práv by mohl být ohrožen rychlý průběh trestního stíhání, rozhodne předseda senátu a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce, že poškození mohou svá práva v trestním řízení uplatňovat pouze prostřednictvím společného zmocněnce, kterého si zvolí. Jestliže by celkový počet zvolených zmocněnců vzrostl na více než šest a poškození se mezi sebou na výběru nedohodnou, provede výběr s přihlédnutím k zájmům poškozených soud. Společný zmocněnec vykonává práva poškozených, které zastupuje, včetně uplatnění nároku na náhradu škody.

Podle § 45 odstavce 1 trestního řádu je-li poškozená osoba zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo je-li její způsobilost k právním úkonům omezena, může vaše práva poškozeného vykonávat zákonný zástupce. Jde-li o uplatnění nároku na náhradu škody nebo na vydání bezdůvodného obohacení (§ 43 odstavec 3 trestního řádu), přecházejí práva, která tento zákon přiznává poškozenému, i na jeho právního nástupce

Podle § 45 odstavce 2 trestního řádu v případech, kdy nemůže zákonný zástupce poškozeného vykonávat svá práva uvedená v odstavci 1 a je nebezpečí z prodlení, předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce ustanoví k výkonu práv opatrovníka.

Podle § 45a trestního řádu veškeré písemnosti určené poškozenému se doručují na adresu, kterou poškozený uvede. Má-li poškozený zmocněnce, doručuje se pouze jemu, to neplatí, jestliže se poškozenému zasílá výzva, aby osobně něco konal.

Podle § 46 trestního řádu, je-li vedeno řízení pro trestný čin, u něhož lze sjednat dohodu o vině a trestu, může dojít k sjednání dohody o vině a trestu a v takovémto případě může poškozený uplatnit nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení nejpozději při prvním jednání o takové dohodě.

Podle § 47 odstavce 1, 2 trestního řádu má poškozený právo navrhnout státnímu zástupci nebo soudu, aby uspokojení jeho nároku na náhradu škody nebo nemajetkové újmy způsobené trestným činem nebo na vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem, bylo až do pravděpodobné výše škody nebo nemajetkové újmy nebo až do pravděpodobného rozsahu bezdůvodného obohacení, zajištěno na majetku obviněného, má-li důvodnou obavu, že uspokojení tohoto nároku bude mařeno nebo ztěžováno.

Podle § 47 odstavce 3 trestního řádu, pokud poškozenému známo, že obviněný je vlastníkem nemovitosti nebo má některou movitou věc umístěnou mimo jeho trvalého nebo jiného pobytu, uvede podle možnosti již v návrhu na zajištění svého nároku na náhradu škody náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, kde taková věc je.

Podle § 50 odstavec 1 trestního řádu se může poškozený dát zastupovat zmocněncem, kterým může být i právnická osoba. Zmocněnec poškozeného může být současně důvěrníkem podle zákona o obětech trestných činů.

Podle § 50 odstavec 2 trestního řádu, je-li zmocněnec poškozeného fyzická osoba, nesmí jím být osoba, která je zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo jejíž způsobilost k právním úkonům je omezena; při hlavním líčení a veřejném zasedání nemůže být zmocněncem ten, kdo je k němu předvolán jako svědek, znalec nebo tlumočník.

Podle § 51 odstavec 1 trestního řádu je zmocněnec poškozeného oprávněn činit za poškozeného návrhy a podávat za něj žádosti a opravné prostředky; je též oprávněn zúčastnit se všech úkonů, kterých se může zúčastnit poškozený.

Podle § 51 odstavec 2 trestního řádu je zmocněnec poškozeného oprávněn být již od zahájení trestního řízení při vyšetřovacích úkonech, jimiž se mají objasnit skutečnosti důležité pro uplatnění práv osob, které zastupuje, a jejichž výsledek může být použit jako důkaz v řízení před soudem, ledaže by přítomností zmocněnce mohl být zmařen účel trestního řízení nebo nelze provedení úkonu odložit a vyrozumění o něm zajistit. Může obviněnému i jiným vyslychaným osobám klást otázky, avšak teprve tehdy, až policejní orgán výslech skončí a udělí mu k tomu slovo. Námitky proti způsobu provádění úkonu může vznášet kdykoliv v jeho průběhu.

Podle § 51a odstavec 1 trestního řádu osvědčí-li poškozený, který je

- a) zvláště zranitelnou obětí podle zákona o obětech,
- b) kterému byla způsobena úmyslným trestným činem těžká újma na zdraví,
- c) který je pozůstalým po oběti, které byla trestným činem způsobena smrt,

že nemá dostatek prostředků na uhrazení nákladů vzniklých přibráním zmocněnce, rozhodne na jeho návrh předseda senátu soudu, který koná řízení v prvním stupni, a v přípravném řízení soudce, že má nárok na právní pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně nebo za sníženou odměnu.

Podle § 51a odstavec 2 trestního řádu má poškozený mladší 18 let vždy nárok na bezplatné zastupování zmocněncem, nejde-li o trestný čin zanedbání povinné výživy (§196 trestního zákoníku).

Podle § 51a odstavec 3 trestního řádu návrh na rozhodnutí podle odstavce 1 včetně příloh, jímž má být prokázána jeho důvodnost, podává poškozený v přípravném řízení prostřednictvím státního zástupce, který k němu připojí své vyjádření, a v řízení před soudem příslušnému soudu, který věc projednává.

Podle § 51a odstavec 4 trestního řádu pokud si poškozený sám zmocněnce nezvolí, za podmínek uvedených v § 51 odstavci 1a 2, je mu předsedou senátu nebo soudcem ustanoven advokát. Náklady vzniklé s přibráním takového zmocněnce hradí stát.

Poškozený, který má nárok na ustanovení zmocněnce, může podle § 51a odstavce 1 trestního řádu žádat, aby předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce rozhodl o tom, že stát ponese náklady na znalecký posudek, který poškozený vyžádá. Takové žádost však nelze vyhovět, jestliže takový důkaz není pro objasnění věci zřejmě potřebný nebo stejný úkon k prokázání téže skutečnosti již vyžádal orgán činný v trestním řízení.

Podle § 55 odstavec 1 písmeno c) trestního řádu jsou na žádost poškozeného, oběti (§ 16 zákona o obětech trestných činů) a dalších osob vyjmenovaných zákonem vedeny údaje o bydlišti a doručovací adrese, o místě výkonu zaměstnání či povolání nebo podnikání a o osobních, rodinných a majetkových poměrech tak, aby se s nimi mohli seznamovat pouze orgány činné v trestním řízení, policisté a Probační a mediační služba, není-li to nezbytné pro dosažení účelu trestního řízení nebo pro řádné uplatnění práva na obhajobu osoby, proti níž se trestní řízení vede.

Podle § 65 trestního řádu má poškozený právo nahlížet do spisu, s výjimkou protokolu o hlasování, údajů osob podle § 55 odstavec 1 písmene c) trestního řádu a osobních údajů svědka podle § 55 odstavec 2 trestního řádu, činit si z nich výpisky a poznámky a pořizovat si na své náklady kopie spisů a jejich částí. V přípravném řízení může státní zástupce nebo policejní orgán právo nahlédnout do spisů a spolu s tím ostatní práva uvedená v § 65 odstavci 1 trestního řádu ze závažných důvodů odepřít. Závažnost důvodů, ze kterých tato práva odepřel policejní orgán, je na žádost osoby, jíž se odepření týká, státní zástupce povinen urychleně přezkoumat.

Podle § 154 odstavce 1 trestního řádu byl-li poškozenému alespoň částečně přiznán nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení, je odsouzený, jemuž byla povinnost k náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo k vydání bezdůvodného obohacení uložena, povinen nahradit poškozenému též náklady potřebné k účelnému uplatnění tohoto nároku v trestním řízení, včetně nákladů vzniklých přibráním zmocněnce.

Podle § 154 odstavce 2 trestního řádu v případě, že poškozenému nebyl přiznán nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení ani zčásti, uloží soud na návrh poškozeného odsouzenému uhradit náklady související s účastí poškozeného v trestním řízení.

Podle § 157a odstavce 1 trestního řádu má poškozený právo kdykoliv v průběhu přípravného řízení žádat státního zástupce, aby byly odstraněny průtahy v řízení nebo závady v postupu policejního orgánu. Tato žádost není vázána lhůtou. O výsledku přezkoumání musí být žadatel vyrozuměn.

Podle § 160 odstavce 2 trestního řádu může poškozený, jehož pobyt nebo sídlo jsou známé, požádat o opis usnesení o zahájení trestního stíhání.

Podle § 163 odstavce 1 trestního řádu trestní stíhání pro trestné činy ublížení na zdraví (§ 146 trestního zákoníku), těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti (§ 147 trestního zákoníku), ublížení na zdraví z nedbalosti (§ 148 trestního zákoníku), neposkytnutí pomoci (§ 150 trestního zákoníku), neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku (§ 151 trestního zákoníku), ohrožení pohlavní nemocí (§ 155 trestního zákoníku), omezování osobní svobody podle § 171 odst. 1, 2 trestního zákoníku, vydírání podle § 175 odst. 1 trestního zákoníku, porušování domovní svobody (§ 178 trestního zákoníku), poškození cizích práv (§ 181 trestního zákoníku), porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí (§ 183 trestního zákoníku), sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 1, 2 trestního zákoníku, krádeže (§ 205 trestního zákoníku), zpronevěry (§ 206 trestního zákoníku), neoprávněného užívání cizí věci (§ 207 trestního zákoníku), neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo nebytovému prostoru (§ 208 trestního zákoníku),

podvodu (§ 209 trestního zákoníku), podílnictví (§ 214 trestního zákoníku), podílnictví z nedbalosti (§ 215 trestního zákoníku), lichvy (§ 218 trestního zákoníku), zatajení věci (§ 219 trestního zákoníku), porušení povinnosti při správě cizího majetku (§ 220 trestního zákoníku), porušení povinnosti při správě cizího majetku z nedbalosti (§ 221 trestního zákoníku), poškození věřitele (§ 222 trestního zákoníku), poškození cizí věci (§ 228 trestního zákoníku), nebezpečného vyhrožování (§ 353 trestního zákoníku) a nebezpečného pronásledování (§ 354 trestního zákoníku) proti tomu, kdo je ve vztahu k poškozenému osobou, vůči níž by měl poškozený jako svědek právo odepřít výpověď (§ 100 odst. 2), a trestní stíhání pro trestný čin znásilnění podle § 185 odst. 1, 2 trestního zákoníku proti tomu, kdo je nebo v době spáchání činu byl ve vztahu k poškozenému manželem, partnerem nebo druhem, jakož i pro trestný čin opilství (§ 360 trestního zákoníku), pokud jinak vykazuje znaky skutkové podstaty některého z těchto trestných činů, lze zahájit a v již zahájeném trestním stíhání pokračovat pouze se souhlasem poškozeného. Je-li poškozených jedním skutkem několik, postačí souhlas být jen jednoho z nich.

Podle § 163 odstavce 2 trestního řádu, nepředloží-li poškozený své vyjádření státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu písemně, zaznamená se jeho obsah do protokolu. Souhlas s trestním stíháním může poškozený výslovným prohlášením vzít kdykoliv zpět, a to až do doby, než se odvolací soud odebere k závěrečné poradě. Výslovně odepřený souhlas však nelze znovu udělit.

Podle § 163a odstavce 1 trestního řádu souhlasu poškozeného s trestním stíháním pro některý z trestných činů uvedených v § 163 odstavce 1 trestního řádu není třeba, pokud byla takovým činem způsobena smrt nebo poškozený není schopen dát souhlas pro duševní chorobu nebo poruchu, pro kterou byl zbaven způsobilosti k právním úkonům, nebo pro kterou byla jeho způsobilost k právním úkonům omezena nebo poškozeným je osoba mladší 15 let, nebo z okolností je zřejmé, že souhlas nebyl dán nebo byl vzat zpět v tísní vyvolané výhrůžkami, nátlakem, závislostí nebo podřízeností.

Jestliže se poškozený na výzvu orgánu činného v trestním řízení ihned nevyjádří, zda souhlasí s trestním stíháním podle § 163 trestního řádu, tento orgán mu poskytne podle povahy věci k vyjádření přiměřenou lhůtu, nejvýše však 30 dnů. Po marném uplynutí této lhůty již souhlas s trestním stíháním dát nelze (§ 163 odstavce 2 trestního řádu).

Podle § 166 odstavce 1 trestního řádu podá-li poškozený návrh podle § 43 odstavce 3 trestního řádu, je mu umožněno po skončení vyšetřování prostudovat spisy a učinit návrhy na doplnění vyšetřování.

Poučení oběti trestného činu podle zákona č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů a o změně některých zákonů

Podle § 3 odstavce 1 zákona č. 45/2013 Sb. každou osobu, která se cítí být obětí spáchaného trestného činu, je třeba považovat za oběť, nevyjde-li najevo opak.

Podle § 3 odstavce 4 zákona č. 45/2013 Sb. jsou Policie ČR, orgány činné v trestním řízení a subjekty zapsané v registru poskytovatelů povinny srozumitelným způsobem

informovat oběť o jejích právech a umožnit jí jejich plné uplatnění. Na žádost oběti jsou tak povinny učinit i opakovaně.

Podle § 7 zákona č. 45/2013 Sb. má oběť právo na přístup k informacím v zákonem stanoveném rozsahu ve věci, v níž se stala obětí trestného činu.

Podle § 11 odstavce 1 zákona č. 45/2013 Sb. na žádost oběti jí poskytne příslušný orgán činný v trestním řízení pravomocné rozhodnutí, kterým se řízení končí, nebo informace o stavu trestního řízení, pokud tato informace nemůže ohrozit účel trestního stíhání.

Podle § 11 odstavce 3 zákona č. 45/2013 Sb. může oběť podat žádost o poskytnutí informací souvisejících s pobytem obviněného nebo odsouzeného na svobodě. Tato žádost se podává v přípravném řízení policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci a v řízení před soudem soudu.

Podle § 17 odstavce 1 zákona č. 45/2013 Sb. má oběť právo požádat v kterémkoliv stadiu trestního řízení, popřípadě i před jeho zahájením, aby byla při úkonech, kterých se účastní, učiněna potřebná opatření k zabránění kontaktu oběti s osobou, kterou označila za pachatele, která je podezřelá ze spáchání trestného činu, nebo s osobou, proti níž se trestní řízení vede.

Podle § 17 odstavce 2 zákona č. 45/2013 Sb. žádosti podle odst. 1 jsou příslušné orgány povinny vyhovět, pokud se jedná o zvlášť zranitelnou oběť a nevylučuje to povaha prováděného úkonu.

Podle § 18 odstavce 1 zákona č. 45/2013 Sb. musí být otázky směřující do intimní oblasti kladeny pouze tehdy, je-li to nezbytné pro objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení.

Podle § 18 odstavce 2 zákona č. 45/2013 Sb. má oběť právo kdykoliv podat námitku proti zaměření otázky. O důvodnosti námitky, která se poznamená do protokolu, rozhoduje vyslychající orgán.

Podle § 19 zákona č. 45/2013 Sb. může oběť žádat, aby byla v přípravném řízení vyslechnuta osobou stejného nebo opačného pohlaví. Žádosti zvlášť zranitelné oběti je nutné vyhovět, nebrání-li tomu důležité důvody. Důvody k zamítnutí žádosti se poznamenají do protokolu.

Podle § 19 odstavce 2 zákona č. 45/2013 Sb. může zvlášť zranitelná oběť žádat o tlumočení osobou stejného nebo opačného pohlaví. Tomuto je nutno vyhovět, ledaže nelze provedení úkonu odložit nebo tlumočnicka požadovaného pohlaví zajistit.

Podle § 20 zákona č. 45/2013 Sb. je podání vysvětlení a výslech zvlášť zranitelných obětí prováděn citlivě, vyškolenou osobou, tak, aby nemusel být později opakován; je-li to technicky možné, za využití audiovizuální techniky nebo speciálních výslechových místností.

Podle § 21 odstavce 1 zákona č. 45/2013 Sb. má oběť právo na doprovod důvěrníkem.

Podle § 21 odstavce 2 zákona č. 45/2013 Sb. důvěrníkem může být fyzická osoba způsobilá k právním úkonům, kterou si oběť zvolí. Důvěrník poskytuje oběti potřebnou, zejména psychickou pomoc. Důvěrník může být zároveň zmocněncem oběti. Důvěrníkem nemůže být osoba, která má v trestním řízení postavení obviněného, obhájce, svědka, znalce nebo tlumočníka.

Podle § 21 odstavce 3 zákona č. 45/2013 Sb. důvěrník nemůže zasahovat do průběhu úkonu.

Podle § 21 odstavce 4 zákona č. 45/2013 Sb. lze důvěrníka vyloučit z účasti na úkonu, pokud jeho účast narušuje průběh úkonu nebo ohrožuje dosažení účelu úkonu. Je nutné umožnit oběti zvolení jiného důvěrníka, ledaže uvedený úkon nelze odložit nebo by jeho odložení bylo spjato s nepřiměřenými obtížemi nebo náklady.